

The Academy of Management and Administration in Opole

**SPOŁECZNE I EKONOMICZNE ASPEKTY
ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU REGIONÓW**

**SOCIAL AND ECONOMIC ASPECTS
OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF REGIONS**

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ**

Monograph

Opole 2017

ISBN 978-83-62683-52-9

Social and economic aspects of sustainable development of regions.

Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2017; ISBN 978-83-62683-52-9; pp. 398, illus., tabs., bibls.

Editorial Office:

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu
45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18
tel. 77 402-19-00/01
E-mail: info@poczta.wszia.opole.pl

Recommended for publication

*by the Scientific Council Mykolaiv V. O. Sukhomlynskyi national university
(Protocol No. 11 of November 23, 2017)*

Reviewers

prof. dr hab. Marian Duczmal, prof. dr hab. Alona Kliuchnyk

Editorial Board

*Wojciech Duczmal, Alona Ohienko, Ivan Kischak, Mykola Ohienko,
Tadeusz Pokusa, Sławomir Śliwa*

Publishing House:

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu 45-085
Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18 tel. 77 402-19-00/01

200 copies

Authors are responsible for content of the materials.

ISBN 978-83-62683-52-9

© Authors of articles, 2017

© Publishing House WSZiA, 2017

TABLE OF CONTENTS

Part 1

ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF REGIONS AND MANAGING CHANGES IN ENTERPRISES IN CONDITIONS OF INTERNATIONAL INTEGRATION PROCESSES

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ ТА УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В УМОВАХ МІЖНАРОДНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

1.1.	Features of adaptation of activity of the agrarian forming are to the terms of world food market Особливості адаптації діяльності аграрних формувань до умов світового продовольчого ринку (<i>Natalia Galunets</i>).....	10
1.2.	The aims policy of rural development in Ukraine Спрямування політики розвитку сільських територій України (<i>Iryna Honcharenko, Tetyana Moroz</i>)	18
1.3.	The directions of maritime economic complex development in Ukraine (<i>Ivan Kischak, Tatiana Porudeyeva, Kateryna Glubochenko</i>)	24
1.4.	Marketing communications are a factor of efficiency of management of enterprise sale activity Маркетингові комунікації – чинник ефективного управління збутовою діяльністю підприємства (<i>Alona Klyuchnik, Filip Pokusa</i>).....	29
1.5.	Strategies of effective development of agrarian enterprise terms of integration processes of Ukraine Стратегії ефективного розвитку аграрного підприємництва в умовах інтеграційних процесів України (<i>Yurii Kormyshkin, Marian Duczmal</i>)	34
1.6.	Process approach to change management at enterprises in the context of international integration processes Процесний підхід до управління змінами на підприємствах в умовах міжнародних інтеграційних процесів (<i>Liubov Kravchenko, Julia Edinaya, Krestin Kravchenko</i>)	40
1.7.	State support of foreign economic activity of enterprises in agrarian sphere in conditions of WTO membership Державна підтримка зовнішньоекономічної діяльності підприємств в аграрній сфері в умовах членства у СОТ (<i>Liudmila Nazarova, Olena Postnikova</i>).....	45

1.8.	Management of changes in enterprises through innovation-logistic support in the context of international integration processes Управління змінами на підприємствах через інноваційно-логістичне забезпечення в умовах міжнародних інтеграційних процесів (<i>Liubov Kravchenko, Tadeusz Pokusa, Victoria Lavkova, Anna Pyatigorets</i>)	52
1.9.	Improvement of labor resource management systems (<i>Alena Obozna, Anna Pinchuk, Marina Vigladal</i>).....	57
1.10.	The impact of migration processes on human capacity development in the regions of Ukraine Вплив міграційних процесів на розвиток людського потенціалу в регіонах України (<i>Mykola Ohiienko, Alona Ohiienko</i>)	60
1.11.	Economic transformations of the global space and their impact on Ukraine Економічні трансформації глобального простору та їх вплив на Україну (<i>Andrey Slyusarenko, Alona Ohiienko, Witold Potwora</i>)	70

P a r t 2

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF FUNCTIONING AND DEVELOPMENT OF FINANCIAL INFRASTRUCTURE OF REGIONS

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНІВ

2.1.	Methodological principles of the lands money value of natural reserve fund objectivation Методологічні засади обґрунтування грошової оцінки земель природно-заповідного фонду (<i>Alina Bogoslavskaya, Wojciech Duczmal</i>)	78
2.2.	Theoretical and methodological principles of forming the financial and credit mechanism of the agro-food sector of Ukraine Теоретико-методологічні засади формування фінансово-кредитного механізму агропродовольчої сфери України (<i>Nataliya Danik, Inna Rud</i>).....	84
2.3.	Priority directions of state influence on the development of financial infrastructure of the region (<i>Natalya Korneva, Alena Kolevatova</i>)	90
2.4.	Formation of social responsibility in agrarian holdings of Ukraine Формування соціальної відповідальності в агрохолдингах України (<i>Nataliya Sirenko, Alla Burkovskaya, Tetyana Lunkina</i>).....	96

Part 3

ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT AS AN INFORMATION SYSTEM FOR THE ENTERPRISE'S ECONOMIC SECURITY IN A COMPETITIVE ENVIRONMENT

ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ ЯК ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА В КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

- 3.1. Monitoring of economic safety company activity
in a competitive environment
Моніторинг економічної безпеки діяльності підприємства
в конкурентному середовищі
(*Tetiana Burova*) 102
- 3.2. Improving the methods of analysis of the efficiency of use
of intangible assets
Удосконалення методики аналізу ефективності використання
нематеріальних активів
(*Yevgenia Gnatenko, Inna Terletska, Jadwiga Ratajczak*) 110
- 3.3. Social activity of agrarian enterprises as a social accounting object
(*Maryna Dubinina, Yuliia Cheban, Svitlana Syrtseva, Iwona Mstowska*) 117

Part 4

TRANSFORMATION OF APPROACHES TO CAPACITY MANAGEMENT AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF SOCIO-ECONOMIC SYSTEMS

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ І СТІЙКИМ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

- 4.1. Methodological approaches to assessing the status
of fiscal decentralization
(*Inna Baryshevska, Anastasiya Poltorak, Nataliia Shyshpanova*) 123
- 4.2. Heat stress in dairy cows in the central part of Ukraine
and its economic consequences
(*Tatyana Vasilenko, Roman Milostiviy,
Alona Kalinichenko, Daria Milostiva*) 128
- 4.3. Implementation of innovative technologies of ecologization
construction industry enterprises in the context
of sustainable development
Імплементация інноваційних технологій екологізації
підприємств будівельної галузі в контексті сталого розвитку
(*Olena Dovgal, Józef Kaczmarek, Uliana Andrusiv*) 135
- 4.4. Brand in the economic activity of enterprises: theoretical aspects
Бренд в господарській діяльності підприємств: теоретичні аспекти
(*Tetyana Kuzmenko*) 144

4.5.	The role of international grants in development of the incorporated territorial communities of Ukraine Роль міжнародних грантів у розвитку об'єднаних територіальних громад України (<i>Kateryna Polivoda, Yuliia Berezhevskia, Anastasiia Ruban</i>)	150
4.6.	The motivation of labor market managers of oil and gas enterprises for providing has developed Щодо мотивації праці менеджерів нафтогазових підприємств для забезпечення сталого розвитку (<i>Iryna Popadinets</i>)	157
4.7.	Keeping licensors in Mykolayiv region Збереження лісонасаджень в Миколаївській області (<i>Tetyana Smelyanets</i>)	163
4.8.	Modern state and tasks of effective development of viticulture of the Mykolaiv area of Ukraine Сучасний стан і задачі ефективного розвитку виноградарства Миколаївської області України (<i>Ivan Cherven, Marina Kareba</i>)	169

Part 5

EUROINTEGRATION PROCESSES IN THE MODERN EDUCATIONAL SPACE: PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

5.1.	DEVELOPMENT OF CREATIVE PERSONALITY IN DIFFERENT TYPES OF ACTIVITIES РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ В РІЗНИХ ВИДАХ ДІЯЛЬНОСТІ	174
5.1.1.	The development of communicative competence in the process of professional training of future specialists of cultural-and-leisure activities Розвиток комунікативної компетентності у процесі професійної підготовки майбутніх працівників культурно-дозвілдової сфери (<i>Larysa Kalinina, Olena Orlova</i>)	174
5.1.2.	Artistic word as a means of the primary preschool age children creative personality formation Художнє слово як засіб формування творчої особистості дітей старшого дошкільного віку (<i>Iryna Kardash</i>)	182
5.1.3.	Formation of children's creative abilities in ukrainian family Формування творчих здібностей дитини в українській родині (<i>Angelika Kurchatova, Sławomir Śliwa</i>)	189
5.1.4.	Polyfunctional model of student theatre activity in the system of prospective educators professional training Поліфункціональна модель діяльності студентського театру в системі професійної підготовки майбутніх педагогів (<i>Lidiia Lymarenko</i>)	194

5.1.5.	Education of the emotional creative culture of preschool age children in musical and improve activity Воспитание эмоционально-творческой культуры детей дошкольного возраста в музыкально-импровизаторской деятельности (<i>Tatyana Lisovskaya</i>).....	202
5.1.6.	Pedagogical action direction: synchronization of personal positions of the subjects of pedagogical interaction Режисура педагогічної дії: синхронізація особистісних позицій суб'єктів педагогічної взаємодії (<i>Viktor Mozgoviy</i>).....	210
5.1.7.	Formation of the creative personality of children of pre-school age on the principles of the pedagogical heritage of V. O. Sukhomlinsky Формування творчої особистості дітей дошкільного віку на засадах педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського (<i>Oleksandra Sokolovska</i>)	216
5.1.8.	Middle pre-school age children linguistic creativity activation in artistic linguistic activity Активізація мовленнєво-творчих здібностей дітей середнього дошкільного віку в художньо-мовленнєвій діяльності (<i>Svetlana Teslenko</i>)	224
5.1.9.	Communicative and activity approach to formation of speech and creative personality of future preschool education professionals Комунікативно-діяльнісний підхід до формування мовленнєвотворчої особистості майбутнього фахівця дошкільної галузі освіти (<i>Olena Tryfonova</i>)	230
5.1.10.	A child with learning disabilities creative personality formation in the process of studying a foreign language Формування творчої особистості дитини із затримкою психічного розвитку у процесі вивчення іноземної мови (<i>Kateryna Shapochka</i>).....	236
5.1.11.	Formation of the fundamentals of the worldview of junior students in the context of aesthetic environment (<i>Svetlana Yakymenko</i>).....	242
5.2.	PREPARATION OF FUTURE PRIMARY EDUCATION SPECIALISTS FOR WORK IN THE CONDITIONS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ДО РОБОТИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	246
5.2.1.	The theoretical principles of forming of mathematics competency of future of primary school teachers Теоретичні засади формування математичної компетентності майбутніх учителів початкової школи (<i>Kvitoslava Avramenko</i>).....	246
5.2.2.	Technological culture as a component of the development of the creative personality of the physical culture teacher in the conditions of the higher educational institution Технологічна культура, як складова розвитку творчої особистості вчителя фізичної культури в умовах вищого навчального закладу (<i>Olha Lytvynenko, Oksana Adamenko, Natalia Boretska</i>)	252

5.2.3.	Formation of communicative competence of future faculty of elementary education in the language training process Формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців початкової освіти в процесі мовної підготовки (<i>Tatyana Bilyavska</i>)	258
5.2.4.	Interactive studies as method of realization of pedagogical technologies Інтерактивне навчання як метод реалізації педагогічних технологій (<i>Anzhela Husenko</i>)	263
5.2.5.	The problem of multicultural education in modern science Проблема мультикультурного виховання у сучасній науці (<i>Nataliia Ivanets</i>)	270
5.2.6.	Future teachers preparation to the formation of a child's educational trajectory by means of the partnership pedagogy Підготовка майбутніх учителів до побудови освітньої траєкторії дитини засобами педагогіки партнерства (<i>Iryna Kazanzhy</i>)	277
5.2.7.	Formation of the intercultural competence of future elementary education experts by means of a folk tale Формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців початкової освіти засобами народної казки (<i>Olexandra Kazanzhy</i>)	283
5.2.8.	Modeling of students' profesional training using computer technology Моделювання професійної підготовки студентів з використанням комп'ютерних технологій (<i>Svitlana Litvinchuk, Katerina Taikhryb</i>)	289
5.2.9.	The development speech of coherent speech as the main principle of the native language at a primary school children Розвиток зв'язного мовлення як провідний принцип навчання рідної мови в початкових класах (<i>Valentina Maruschak</i>)	295
5.2.10.	Formation of general cultural literacy of the future primary school teachers Формування загальнокультурної грамотності майбутніх учителів початкової школи (<i>Svetlana Parshuk</i>)	302
5.2.11.	The training of the future specialists in the sphere of forming of health-save educational field in primary school Підготовка майбутнього фахівця до створення здоров'язбережувального освітнього середовища в початковій школі (<i>Lubov Rekhteta</i>)	307
5.2.12.	Formation of future elementary school teachers' scientific competence Формування природничої компетентності майбутніх фахівців початкової школи (<i>Iryna Sichko</i>)	312
5.2.13.	The problem of harmonious development of the child in philosophical and psychological-pedagogical literature Проблема гармонійного розвитку дитини у філософській та психолого-педагогічній літературі (<i>Anastasia Tarasyuk</i>)	319

5.2.14.	Preparation of future primary school teachers for application of information and communication technologies: praxeological aspect Підготовка майбутніх вчителів початкових класів до використання інформаційно-комунікаційних технологій: праксеологічний аспект (<i>Alla Tymchenko</i>)	324
5.2.15.	Preparation of future educators for patriotic upbringing of children of the senior preschool age Підготовка майбутніх вихователів до патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку (<i>Tatiana Filimonova</i>).....	330
5.2.16.	The problem of future musical art teachers preparation for pupils' civil education Проблема підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до громадянського виховання учнів (<i>Igor Shcherbak</i>).....	336
5.3.	PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF PREDICTION OF PERSONALITY DEVELOPMENT ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	342
5.3.1.	Social-psychological factors of formation of the institute of fatherhood Соціально-психологічні фактори становлення інституту татківства (<i>Iryna Kuchmanych</i>)	342
5.3.2.	Individualization of the training of future psychologists as a condition of the quality of education Індивідуалізація навчання майбутніх психологів, як умова якісної освіти (<i>Irina Litvinenko</i>)	347
5.3.3.	The development of personal informational competence in the modern educational space Розвиток інформаційної компетентності особистості в сучасному освітньому просторі (<i>Lyudmila Matohnyuk</i>).....	351
5.3.4.	The levels of formation of future teachers conflictological competence Рівні формування конфліктологічної компетентності майбутніх учителів (<i>Liudmila Mukhina</i>).....	357
5.3.5.	The aged aspect of educational goalmaking of senior students Віковий аспект розвитку здібності старшокласників до цілепокладання у навчанні (<i>Luidmila Opanasenko</i>).....	363
5.3.6.	Feeling of subjective success in modern youth and people in difficult life situations Відчуття суб'єктивної успішності у сучасної молоді та осіб, що опинилися у складних життєвих обставинах (<i>Karyna Sanko</i>)	368
5.3.7.	The formation of professional subjectivity of future specialists in the process of training Формування професійної суб'єктності майбутніх фахівців у процесі навчання (<i>Inna Chugueva, Irina Korostilyova, Anastsiya Tkachenko</i>)	374

5.2.2 Technological culture as a component of the development of the creative personality of the physical culture teacher in the conditions of the higher educational institution

Технологічна культура, як складова розвитку творчої особистості вчителя фізичної культури в умовах вищого навчального закладу

Сучасна освіта зорієнтована на підготовку висококваліфікованого, конкурентоспроможного фахівця, мобільного, активного, творчого, здатного до впровадження новітніх технологій, спроможного до власного неперервного саморозвитку.

За нової парадигми вищої освіти саме формування високого рівня технологічної культури здатне забезпечити розвиток творчої особистості майбутнього вчителя фізичної культури.

Складні та неоднозначні зміни, що відбуваються у вищій освіті на етапі сьогодення, негативні соціальні зміни, погіршення стану здоров'я всіх верств населення вимагають від майбутнього вчителя фізичної культури підвищення рівня творчої, професійної, і особливо, технологічної складової його підготовки, зміни мислення та дієвості. Це стає можливим за умов глибокого осмислення та вивчення інноваційного досвіду, аналізу причин труднощів, проектування шляхів їх подолання, прогнозування результатів і наслідків рішень, що приймаються, корекції та регуляції взаємозв'язків у освітньому процесі, виборі оптимальних технологій.

Становленню особистості вчителя фізичної культури у сфері професійної діяльності обґрунтовано у працях Г. Балахнічової, Л. Демінської, М. Данилко [2], Ю. Драгнева [3], Л. Завацької, Л. Заремби, Н. Зубанова, О. Ємця, Є. Каргаполова, О. Печка, О. Петуніна, Л. Сущенко, О. Тимошенко.

Серед зарубіжних авторів, що висвітлювали проблеми навчання студентів даного профілю можна виділити наступних: Л. Варфоломєєву, О. Гришину, В. Крайніка, Н. Кузьміну, Г. Хозяїнова,

Проблему формування загальної культури особистості розглянуто у дослідженнях Т. Адуло, В. Беніна, В. Біблера, Л. Буєвої, І. Зимньої, О. Карташих. Методологічні дослідження ідеї культурологічного підходу в освіті досліджували: М. Бахтін, В. Біблер, Е. Бондаревська, М. Каган, А. Лосєв, О. Пехота [9].

Аналіз літератури дав підстави для виникнення наступних суперечностей:

- між актуальністю проблеми формування технологічної культури майбутнього вчителя фізичної культури як складової творчого розвитку в умовах вищого навчального закладу і недостатнім її вивченням;
- між необхідністю формування технологічної культури і пошуку нових форм, методів, технологій і переважанням традиційних підходів у системі професійної підготовки майбутніх вчителів фізкультури в умовах вищого навчального закладу.

Отже, проблема формування технологічної культури майбутніх вчителів фізкультури як складової творчої особистості в умовах вищого навчального закладу постає важливою передумовою якості його подальшої професійної діяльності.

Формування технологічної культури вчителя фізичної культури сприятиме модернізації навчально-виховного процесу на шляху до євростандарту вищої освіти.

Об'єкт дослідження – професійно-практична підготовка вчителя фізичної культури.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови процесу формування технологічної культури сучасного вчителя фізичної культури в умовах вищого навчального закладу.

Мета дослідження полягає у науково-теоретичному обґрунтуванні організаційно-педагогічних умов формування технологічної культури майбутнього вчителя фізичної культури як складової розвитку творчої особистості у вищому навчальному закладі.

Сформульована мета зумовила потребу вирішити наступні завдання:

- з'ясувати зміст поняття «технологічна культура вчителя фізичної культури»;
- виявити особливості та принципи процесу формування технологічної культури сучасного вчителя фізичної культури;
- обґрунтувати організаційно-педагогічні умови формування технологічної культури сучасного вчителя фізичної культури.

Гіпотеза дослідження базується на припущенні, що формування технологічної культури майбутнього вчителя фізичної культури на етапі навчання у вищій школі можливо за умов:

- реалізації єдності теоретичної і практичної підготовки;
- цілеспрямованого формування позитивного ставлення до сучасних освітніх технологій та намагання постійного підвищення професійного рівня шляхом збагачення технологічних знань, умінь та навичок, їх практичного втілення.

Для вирішення поставлених завдань і перевірки сформульованої гіпотези використовувалися наступні методи дослідження:

теоретичні:

- аналіз наукових літературних джерел, офіційних і нормативних документів, контент-аналіз з метою вивчення стану проблеми формування технологічної культури студентів спеціальності «Фізичне виховання» в умовах вищого навчального закладу;
- порівняння, систематизація, для узагальнення різних поглядів на проблему формування технологічної культури у майбутніх вчителів фізичної культури;
- емпіричні:
- бесіди, анкетування, опитування для дослідження рівня сформованості технологічної культури у майбутніх вчителів фізичної культури;

методи математичної статистики:

- застосовувалися для обробки отриманих результатів і встановлення кількісних залежностей і закономірностей, а також перевірки наукового передбачення, сформульованого в гіпотезі дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що в ньому вперше:

- виявлено сутність та особливості формування технологічної культури майбутнього вчителя фізичної культури в умовах вищого навчального закладу, визначено закономірності даного процесу, діалектичний зв'язок між теоретичною та практичною його підготовкою;

- обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування технологічної культури майбутнього вчителя фізичної культури.

У своїх вихідних теоретико-методологічних положеннях концепція дослідження зорієнтована на розробку та використання у професійній діяльності технологічної культури, розкриття закономірностей та умов її досягнення.

Підготовка майбутнього вчителя фізичної культури у вищому навчальному закладі передбачає не лише оволодіння студентами ґрунтовними знаннями, а й професійними вміннями та навичками. Формування технологічної культури майбутніх вчителів фізичної культури має містити всі компоненти їхньої майбутньої професійної діяльності: знання (спеціальні, медичні, психолого-педагогічні тощо), способи діяльності вчителя, певне бачення себе в такій діяльності, а також досвід активної діяльності в теорії і практиці вчителя фізкультури з різними віковими категоріями учнів. Цей зміст передбачає формування вже у стінах вищого навчального закладу творчої особистості майбутнього вчителя фізичної культури, оскільки розглядається як категорія загальної технологічної культури фахівця вищої школи.

Підготовка фахівців навчально-виховної сфери, в умовах вищої школи, повинна виходити на якісно новий рівень інформаційного розвитку, зокрема, через впровадження у національний соціокультурний простір ідей міжнародної інтелектуальної інтеграції, що вносять корективи у суспільні вимоги до професійної підготовки вчителя фізичної культури і вимагають, зокрема, підвищення уваги до його впливу на соціокультурні процеси, передусім ті, що пов'язані з примноженням національної культурної спадщини та подальшим розвитком технологічної культури суспільства.

Особливості технологічної культури вчителя фізичної культури визначаються специфікою його професійної діяльності. Технологічна культура вчителя фізичної культури є важливою передумовою для досягнення якості діяльності та професіоналізму в цілому. Але перш ніж аналізувати поняття «технологічна культура», звернемось до визначення загального поняття культури, але лише настільки, наскільки воно дозволяє побачити місце досліджуваної нами якості особистості вчителя фізичної культури у структурі знань про цей феномен.

Поняття «культура» в найширшому змісті виражає якісну характеристику того, наскільки конкретні люди змогли піднятися над своєю біологічною природою, розвинувши свою другу – соціальну природу. Тому культурою є лише те із створеного людиною, що спрямоване на її саморозвиток та самовдосконалення.

Зязюн І. А. визначає культуру як систему ціннісних уявлень для кожної людини що регулює її індивідуальну, соціальну поведінку, служить базою для постановки і здійснення пізнавальних, практичних, професійних і особистісних завдань [1, С. 13].

Кремень В. Г. вважає культуру духовним виміром цивілізації, її творчою інтенцією. Саме культура у суспільстві є гарантом його стабільності [4].

Узагальнюючи думки дослідників, можна вважати, що культура – це свідомо, цілеспрямована творча активність індивідів і співтовариства: прагнення підтримати традиції, покращити і впорядкувати життя, здійснити певні перетворення.

Для нашого дослідження є важливим те, що «технологічна культура» розглядається як якість особистості, що містить у собі компоненти, необхідні для здійснення професійної діяльності.

Під «технологічною культурою» слід розуміти таку перетворювальну діяльність людини у матеріальній, духовній та соціальній сферах, коли головним критерієм оцінки і застосування нових технологій і технологічних процесів стає їх здатність забезпечувати гармонійну взаємодію людини і природи, людини і суспільства, людини і людини [5, С. 20].

Технологічна культура є цілісним стійким утворенням, яке мобілізує особистість майбутнього вчителя фізичної культури на включення у професійну діяльність.

За такого підходу технологічна культура вчителя фізичної культури розуміється нами як інтегральне особистісне утворення, що динамічно поєднує в собі:

- технологічні знання, уміння і навички, професійно значущі особистісні якості, необхідні для успішного оволодіння професійною діяльністю, що дозволить вчителю фізичної культури адаптуватися в існуючому інформаційному та технологічно насиченому світі;
- рівень сформованості професійних компетентностей та індивідуально-творчої готовності вчителя фізичної культури до проектування і реалізації діяльності в соціальній сфері з різними групами клієнтів на їх основі;
- прагнення до усталеності професійної самоосвіти і саморозвитку;
- неперервний інноваційний пошук нових технологій навчально-виховної сфери.

Формування технологічної культури вчителя фізичної культури починається у вищому навчальному закладі, розвиток є тривалим, багатоетапним процесом, який здійснюється впродовж усієї його активної творчої життєдіяльності.

При цьому найбільш характерним напрямом підвищення ефективності цього процесу є забезпечення таких умов, за яких вчитель фізичної культури може зайняти активну особистісну позицію і найбільш повною мірою розкритися як суб'єкт професійної діяльності, тобто за умов реалізації індивідуальних здібностей суб'єктів взаємодії в соціальній сфері.

Отже, технологічна культура сучасного вчителя фізичної культури – це узагальнююча характеристика його особистості, що відображає здатність наполегливо й успішно здійснювати професійну діяльність за допомогою сучасних технологій у поєднанні з ефективною суб'єкт-суб'єктною взаємодією з різними віковими категоріями учнів. Формування технологічної культури в умовах вищого навчального закладу забезпечується дотриманням наступних принципів, запропонованих О. Пехотою [5, С. 98].

Принцип цілеспрямованості. Його реалізація передбачає формування технологічної культури майбутнього вчителя фізичної культури, коли студент усвідомлено спрямовує свою діяльність на її опанування. Розгляд явищ, фактів, закономірностей технологічної культури з різних сторін.

Принцип науковості, який передбачає використання об'єктивних наукових фактів, що базуються на науково обґрунтованих знаннях, впровадження сучасних методів, форм та технологій у освітню діяльність.

Принцип єдності теорії і практики. Дотримання цього принципу залежить від таких умов: теоретичні знання повинні бути випереджувальними, перевірятись на практичних заняттях; повинен забезпечуватись синтез знань і умінь у різних галузях науки; для ефективної реалізації професійних знань потрібно здійснювати синтез галузевих знань; інтеграція змісту навчання повинна здійснюватися у двох напрямках: по вертикалі – поєднання професіональних знань і умінь у межах

певної навчальної дисципліни; і по горизонталі – взаємозв'язок спеціальних знань і умінь.

Майбутні вчителі фізичної культури, які володіють інтелектуальними, науковими і технологічними вміннями та навичками, здатні творчо втілювати їх у професійну практику на технологічній основі. Орієнтація на практику сприяє формуванню особистісних якостей, необхідних для розвитку технологічної культури майбутнього вчителя, людини з активною життєвою позицією. Успіх цього принципу залежить від правильного співвідношення теоретичних і практичних занять [4, С. 46].

Принцип професійної мобільності. Цей принцип передбачає здатність фахівця швидко опановувати технологічні процеси, сучасні технології.

Принцип інтерактивного характеру навчання передбачає, що процес формування технологічної культури відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх майбутніх вчителів фізичної культури у їх професійній підготовці. Цей принцип забезпечує внутрішню мотивацію студента, що сприяє його ефективності, зростанню інтересу до технологічної культури.

Принцип професійної рефлексії дозволяє людині оцінити свої професійні здібності, співвідносити їх із цілями й очікуваними (планованими) результатами своєї професійної діяльності. Професійна рефлексія як область самопізнання виникає вже на перших етапах професійного становлення: у процесі професійного навчання та на початковій стадії реалізації професійних функцій. Тому рефлексія є необхідною складовою при формуванні технологічної культури [5, 99]. Технологічну культуру майбутнього вчителя фізичної культури ми розглядаємо як узагальнюючу характеристику його особистості, що відображає здатність цілеспрямовано й успішно здійснювати професійну діяльність у поєднанні з ефективною взаємодією з різними віковими групами учнів, що складається з трьох взаємопов'язаних компонентів:

- мотиваційного – чітко усвідомлених та особистісно значущих потреб, мотивів і цілей особистісного і професійного вдосконалення;
- змістового – особистісно цінних знань щодо загальних тенденцій розвитку технологічної культури, змісту, форм, існуючих методик і технологій;
- операційного – умінь та навичок реалізації технологічної культури як складової професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури на практиці, набуття досвіду професійної діяльності, що дозволяють підвищити особистісний та професійний рівень розвитку.

З метою визначення існуючого рівня технологічної культури майбутніх вчителів фізичної культури в умовах Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського були використані такі методи дослідження: аналіз анкет та тестування майбутніх вчителів фізичної культури на предмет сформованості цільових установок і мотивів розвитку, знань з теорії та методики технологічного підходу у фізичному вихованні для встановлення рівня сформованості мотиваційного, змістового та операційного компонентів технологічної культури; спостереження за ними в ході навчальної та виробничої практики на предмет сформованості операційного компоненту технологічної культури; діагностична контрольна робота на виявлення мотиваційного і змістового компонентів технологічної культури.

Аналіз анкет студентів 4 курсу спеціальності «Фізичне виховання» та діагностичної контрольної роботи щодо вивчення змісту технологічної культури дав

можливість зробити висновок, що глибоко, на достатньому рівні розуміють сутність технологічної культури 20% студентів. Зокрема, були запропоновані такі відповіді: технологічна культура – це високий рівень розвитку організаторської, управлінської і дослідницької діяльності фахівця, що виражається у певній послідовності або алгоритмі здійснення дій.

Частково усвідомлюють сутність технологічної культури 35% студентів, про що свідчать такі їх відповіді: здатність діяти відповідно до особливостей застосування сучасних технологій. Розуміють технологічну культуру на спрощеному, примітивно-побутовому рівні 45% майбутніх вчителів фізичної культури. Ця категорія студентів дала такі відповіді: вміння адекватно використовувати набір виховних, освітніх і оздоровчих технологій.

За результатами констатувального експерименту ми припускаємо, що успішну професійну підготовку майбутнього вчителя фізичної культури в умовах вищого навчального закладу забезпечують такі організаційно-педагогічні умови:

- зміна пріоритетів при визначенні концепції фахової та професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури, її гуманізації, технологізації та персоналізації;
- збагачення мети, завдань, змісту та структури фахової та професійної підготовки вчителя фізичної культури з орієнтацією на цивілізаційні цінності та європейський стандарт підготовки у навчально-виховній сфері;
- введення в зміст професійної підготовки в рамках дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання», «Нові технології у фізичному вихованні та спорті» системи понять щодо технологічного аспекту діяльності вчителя фізичної культури;
- застосування протягом професійної підготовки сучасних технологій: дослідницької технології, технології групової роботи, інтерактивних, інформаційно-комунікаційних технологій, здоров'язберігаючих технологій, фітнес технологій, технологій тестування рухових здібностей, створення ситуації успіху, самовиховання і саморозвитку; застосування інформаційних, педагогічних та акмеологічних технологій у фаховій підготовці майбутнього вчителя фізичної культури з метою оптимізації їх професійного розвитку, інформатизації навчального процесу [4, С. 46];
- впровадження в програму навчальної практики завдань технологічного характеру (різного рівня);
- вивчення студентами в ході практичної підготовки інноваційного досвіду навчальних закладів та окремих фахівців галузі фізичної культури і спорту, що активно використовують інновації під час роботи з різновіковими групами учнів.

Виходячи з мети та завдань нашого дослідження подальшими перспективами є розробка моделі формування технологічної культури, що буде включати не лише особливості, принципи та організаційно-педагогічні умови, а й сприятиме формуванню якісних показників та критеріїв рівнів сформованості технологічної культури майбутнього вчителя фізичної культури. Допоможе дослідити і реалізувати ефективні шляхи використання інноваційних форм, методів та технологій у підготовці майбутніх вчителів фізичної культури в умовах вищого навчального закладу.

Література

1. Зязюн І. А. Філософські засади освіти: освітні і виховні парадигми, освітні технології, діалектика педагогічної дії / І. А. Зязюн // Педагогічна майстерність у закладах професійної освіти : монографія. — К. : 2003. — С. 11—59.
2. Данилко М.Т. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури / М.Т.Данилко. — Автореф. дис. канд. наук з фіз. вих. і спорту, — 24.00.02 — Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. — Луцьк : Волинський державний університет імені Лесі Українки, 2000. — 19 с.
3. Драгнев Ю. В. Професійний розвиток майбутнього вчителя фізичної культури у світлі реформування вищої фізкультурної освіти в Україні / Ю.В.Драгнев // Проблеми фізичного виховання і спорту. — № 12, 2010. — С. 45—47.
4. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г. Кремень. — К. : Грамота, 2005. — 448 с.
5. Формування технологічної культури майбутнього викладача : монографія / О. М. Пехота, І. В. Середа та ін. ; за наук. ред. О. М. Пехоти. — Миколаїв: Іліон, 2016. — 314 с.

5.2.3. Formation of communicative competence of future faculty of elementary education in the language training process

Формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців початкової освіти в процесі мовної підготовки

Не викликає сумнівів, що наразі в сучасному суспільстві актуальним видається питання щодо ролі системи освіти в майбутньому держави. Відповідно створено Концепцію Нової української школи, де зазначено, що вітчизняна освіта потребує реформування. У цьому контексті постає проблема, пов'язана зі значними змінами в системі навчання в Україні. Зокрема, першочерговим завданням є кардинально змінити систему підготовки майбутніх учителів початкової школи. Відомо, що запроваджено перехід до компетентнісно-орієнтованої моделі, яка визначає основним пріоритетом навчання формування ключових компетентностей на всіх рівнях освіти. Проте ж особлива роль у суспільному розвитку належить фаховій підготовці вчителя. Адже саме від цього залежить, як відбуватиметься становлення особистості молодших школярів в навчально-виховному середовищі. Тому важливим є формування професійної компетентності вчителя, а особливо вчителя початкової школи, який закладатиме ключові компетентності майбутніх учнів. Науковці зазначають, що професійна компетентність – це динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, способів мислення, які визначають здатність майбутнього вчителя успішно здійснювати професійну діяльність.

Очевидним є той факт, що у професійній діяльності саме вчитель виступає активним суб'єктом спілкування. Він повинен надавати та отримувати інформацію від учнів, колег та батьків, уміти налагоджувати контакти з ними. Відтак важливою складовою професійної компетентності вчителя є комунікативна, а одним із першочергових завдань вищої школи є її якісне та системне формування.

Варто зазначити, що в науковому обігу маємо значну кількість розвідок, які висвітлюють питання підготовки майбутнього вчителя до комунікативної діяльності. Зокрема, проблему педагогічної взаємодії досліджували І. Бех, А. Бойко, А. Бодальов, С. Гончаренко, В. Кан-Калик, В. Сухомлинський, О. Федій та ін.; поняття педагогічної комунікації висвітлили Н. Бутенко, О. Жирун, М. Заброцький, С. Левченко та ін.; структуру комунікативної компетентності майбутнього вчителя зазначили Н. Бібік, Н. Волкова, Ю. Вторнікова, С. Петрушин, О.Савченко та ін.;